

Den värmländska kompetensförsörjningen

Hagfors
Våren 2022

Ansvarig verksamhet	Regional utveckling
Kontakt	Ulrica Matthed Bergström, strateg kompetensförsörjning Britta Zetterlund Johansson, strateg kompetensförsörjning
Datum	2022-06-17
Diarienummer	RUN/220095
Region Värmland Regionens hus 651 82 Karlstad	

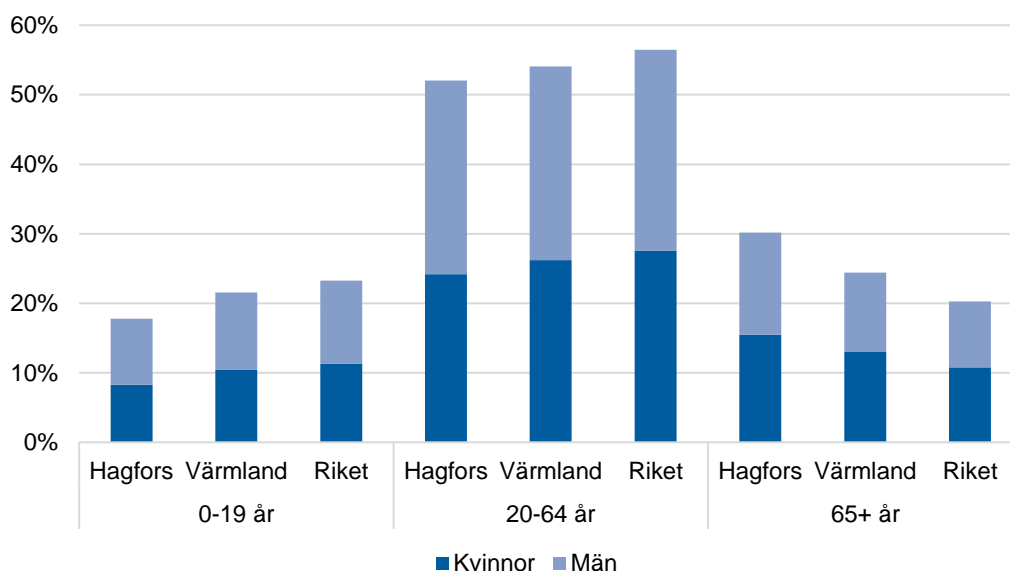
Innehåll

Befolkning 2021 – 2040	4
Gymnasiebehörighet	7
Andel behöriga lärare	9
Ämnesinriktning gymnasiet.....	10
Genomströmning gymnasiet.....	11
Avbrott gymnasiet.....	12
Unga som varken arbetar eller studerar (UVAS)	13
Övergång till eftergymnasial utbildning	17
Utbildningsnivå	18
Sysselsättning	21
Arbetslöshet.....	22
Köns- och åldersfördelning per bransch.....	25

Befolkning 2021 – 2040

Statistiska centralbyrån (SCB) tar årligen fram en befolkningsframskrivning som baseras på antaganden om barnafödande, dödlighet samt flyttningar. Dessa antaganden har i sin tur baserats på hur utvecklingen sett ut under de senaste nio åren i kommunen, länet och riket. Allt annat lika, så ser SCB att befolkningen kommer att utveckla sig så här till 2040.

Viktigt att komma ihåg är att en befolkningsframskrivning inte är någon sanning om framtida befolkningsutveckling, utan en prognos främst baserad på de senaste årens utveckling i regionen och utvecklingen i riket som helhet. Störst osäkerhet i prognosen råder kring antalet personer som invandrar till Sverige, eftersom det till stor del är beroende av förhållanden i vår omvärld samt invandringspolitiska beslut. Vi ser till exempel en minskande invandring under de senaste åren på grund av en striktare invandringspolitik i Sverige, och coronapandemin har ytterligare begränsat rörelsefriheten i världen. En minskad invandring påverkar Värmlands befolkningsutveckling stort, eftersom länets folkökning under lång tid drivits av invandringen.

Figur 1: Befolkningen i Hagfors, Värmland och riket efter kön och ålder, 2021
(Källa: SCB)

Detta diagram visar hur befolkningsstrukturen i Hagfors skiljer sig från Värmland och riket som helhet. Befolkningen är indelad efter kön och efter åldersgrupperna 0–19 år, 20–64 år samt 65 år och äldre.

Hagfors kommun har en mindre andel av befolkningen som är 0-19 år och 20-64 år jämfört med Värmland och riket. Hagfors har däremot en större andel av befolkningen som är 65 år och äldre. Kombinationen av en lägre andel i arbetsför ålder och en större andel äldre kan påverka kommunens försörjningsbörda negativt, då det är färre som arbetar och genom inkomstskatten finansierar välfärden och fler som nyttjar den genom omsorg, sjuk- och hälsovård.

Åldersgrupp	Kön	Folkmängd		Förändring	
		2021	2040	Antal	Procent
0-19	Kvinnor	957	752	-205	-21,4%
	Män	1 096	895	-201	-18,3%
	Samtliga	2 053	1 647	-406	-19,8%
20-64	Kvinnor	2 794	2 072	-722	-25,8%
	Män	3 219	2 609	-610	-18,9%
	Samtliga	6 013	4 681	-1 332	-22,2%
65+	Kvinnor	1 790	1 489	-301	-16,8%
	Män	1 697	1 682	-15	-0,9%
	Samtliga	3 487	3 171	-316	-9,1%
Totalt	Kvinnor	5 541	4 313	-1 228	-22,2%
	Män	6 012	5 186	-826	-13,7%
	Samtliga	11 553	9 499	-2 054	-17,8%

Tabell 1: Befolkningsförändringar i Hagfors kommun 2021-2040, per åldersgrupp och kön
(Källa: SCB)

Denna tabell visar befolkningen i Hagfors kommun 2021 samt den förväntade befolkningen 2040 efter åldersgrupp och kön. En total minskning av befolkningen till 2040 prognostiseras till nästan 18 procent. Befolkningen i arbetsför ålder förväntas minska med 22,2 procent, medan barn och unga förväntas minska med strax under 20 procent. Befolkningen 65 år och äldre förväntas minska med 9,1 procent.

Minskningen är större bland kvinnor än män i samtliga åldersgrupper.

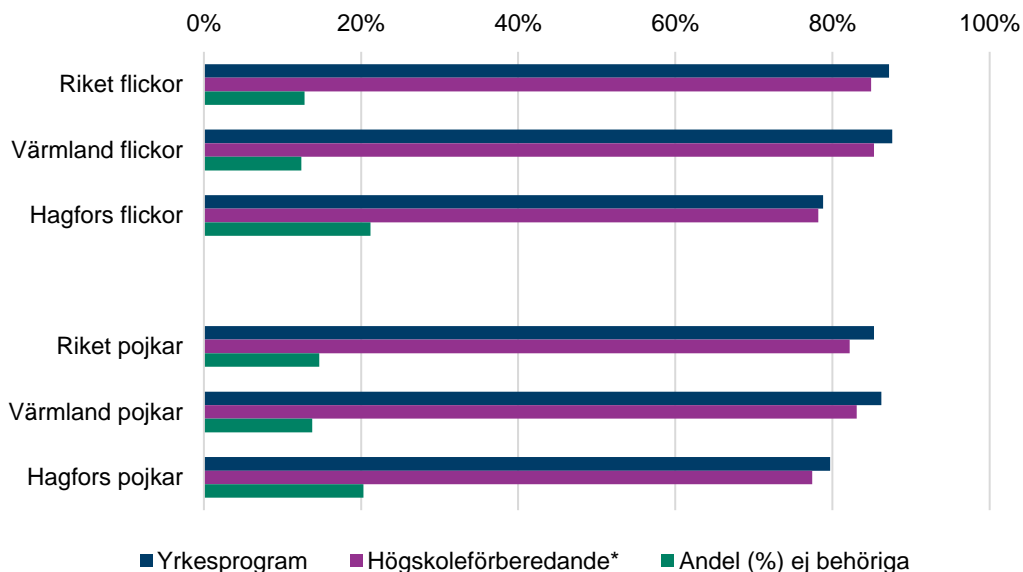
Åldersgrupp	Kön	Folkmängd		Förändring	
		2021	2040	Antal	Procent
65-69 år	Kvinnor	430	312	-118	-27,4%
	Män	461	368	-93	-20,2%
	Samtliga	891	680	-211	-23,7%
70-74 år	Kvinnor	383	282	-101	-26,4%
	Män	467	362	-105	-22,5%
	Samtliga	850	644	-206	-24,2%
75-79 år	Kvinnor	398	290	-108	-27,1%
	Män	352	362	10	2,8%
	Samtliga	750	652	-98	-13,1%
80-84 år	Kvinnor	287	265	-22	-7,7%
	Män	236	289	53	22,5%
	Samtliga	523	554	31	5,9%
85-89 år	Kvinnor	179	205	26	14,5%
	Män	121	194	73	60,3%
	Samtliga	300	399	99	33,0%
90-94 år	Kvinnor	91	104	13	14,3%
	Män	54	89	35	64,8%
	Samtliga	145	193	48	33,1%
95+ år	Kvinnor	22	31	9	40,9%
	Män	6	18	12	200,0%
	Samtliga	28	49	21	75,0%

Tabell 2: Befolkningsförändringar i Hagfors kommun 2021-2040, åldersgruppen över 65 år
(Källa: SCB)

I tabellen på föregående sida såg vi att gruppen 65 år och äldre som helhet förväntas minska med drygt nio procent till 2040, men om vi tittar närmare så ser vi en del viktiga skillnader mellan åldersgrupperna och mellan kvinnor och män. Befolkningen 65-79 år förväntas minska till 2040, men i de äldre segmenten förväntas befolkningen öka relativt stort procentuellt. Männerna ökar också mer än kvinnor i de äldre segmenten, från 75 år och uppåt. Detta grundar sig delvis i att det idag är en större andel kvinnor i de äldre segmenten, och framåt ser vi en utjämning mellan könen. Ser vi till exempel på den allra äldsta delen av befolkningen, de som är 95 år och äldre, så prognosticerar SCB en total ökning på 75 procent till 2040. Men vår könsuppdelade data visar att kvinnorna förväntas öka med strax under 41 procent medan männen tros öka med hela 200 procent.

Vad gäller den påverkan på försörjningsbördan som kan bli en effekt av att andelen av befolkningen i arbetsför ålder minskar så skulle detta kunna lindras något genom att fler fortsätter arbeta efter att de fyllt 65 år. Dessvärre ser inte detta ut att kunna lindra försörjningsbördan i Hagfors, eftersom även befolkningen 65-79 år minskar. Problemet med försörjningsbördan kan alltså förvärras ytterligare när man tittar närmare på åldersfördelningen i gruppen 65+ i och med att de allra äldsta, de som generellt sett är i störst behov av hälso- och sjukvård, ökar stort.

Gymnasiebehörighet

Figur 2: Behörighet till gymnasieskolan, läsåret 2020/21

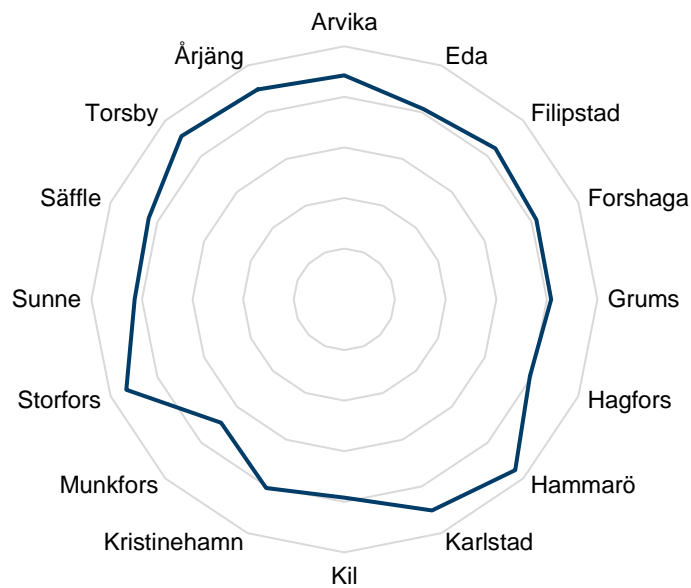
(Källa: Skolverket)

*Andelen behöriga till högskoleförberedande program har beräknats som ett snitt av andelen behöriga till estetiskt program, ekonomi-, humanistiska och samhällsvetenskapliga program och naturvetenskapligt och tekniskt program.

Eftersom yrkesprogram har lägst antagningsbetyg så är andelen behöriga till yrkesprogram + andelen ej behöriga = 100 procent av eleverna.

När det gäller andelen elever som gick ur grundskolan med gymnasiebehörighet läsåret 2020/21 så ligger Värmlands län något högre än riket som helhet, både för yrkesprogram och högskoleförberedande program och både för flickor och pojkar.

Behörigheten till både yrkesprogram och högskoleförberedande program är lägre bland eleverna som går ur grundskolan i Hagfors jämfört med både länet och riket. Mer än var femte elev som gick ur nian i Hagfors våren 2021 saknade behörighet till gymnasiet.

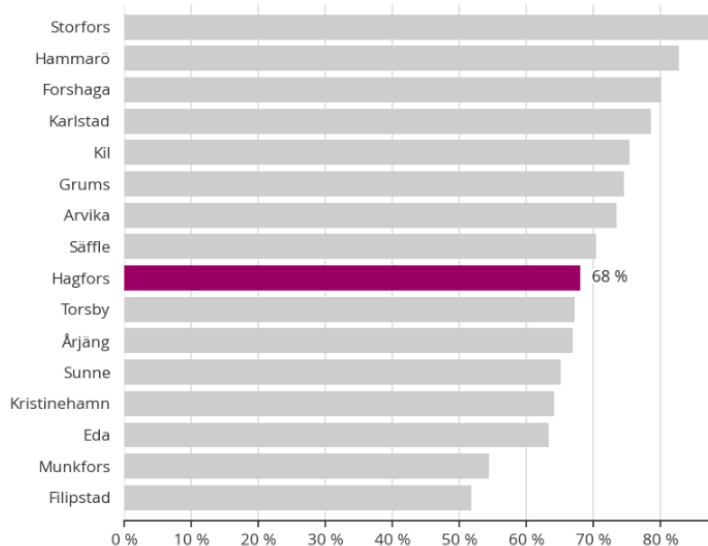

Figur 3: Skillnad i gymnasiebehörighet, läsåret 2020/21
(Källa: Skolverket)

Det ser väldigt olika ut med gymnasiebehörigheten i de värmländska kommunerna. I diagrammet ovan är gymnasiebehörigheten lägst i den mittersta cirkeln (0 %) och högst längst ut (100 %), och varje cirkel är 20 procent. Vi kan tyvärr inte visa skillnaderna mellan flickors och pojkars gymnasiebehörighet eftersom små värden i vissa kommuner gör att siffrorna inte blir jämförbara.

Andel behöriga lärare

Grundskolan i Hagfors kommun ligger i mellanskiktet när det gäller lärarbehörighet, jämfört med andra värmländska kommuner.

Källa: Skolverket

Läraryrket

Figur 4: Andel behöriga grundskollärare i Värmland, oktober 2021

(Källa: SCB / Läraryrket)

I oktober 2021 hade motsvarande 68 procent av lärarna i grundskolan i Hagfors kommun lärarlegitimation och behörighet i minst ett ämne. Jämfört med andra kommuner i landet är lärarbehörigheten under rikssnittet. Kommunen är rankad som nummer 164 bland landets 290 kommuner.

Av de sammanlagt 73 heltidstjänsterna i grundskolan i Hagfors kommun (motsvarande 84 lärare) var det 50 som hade lärarlegitimation och behörighet i minst ett ämne.

– Det är beklämmande att behörigheten ligger kvar på den här nivån nationellt. Kraftfulla åtgärder måste till. Inte minst handlar det om att göra läraryrket mer attraktivt och hållbart och det sker genom konkurrenskraftiga löner och minskad arbetsbelastning, säger Johanna Jaara Åstrand och tillägger:

– Att elevers tillgång till behöriga lärare varierar så kraftigt över landet är ett stort misslyckande. Staten måste ta ansvaret för lärarförsörjningen och en likvärdig skola.

Bland kommunerna i Värmlands län har Storfors störst andel behöriga lärare (88 %) och Filipstad lägst (52 %).

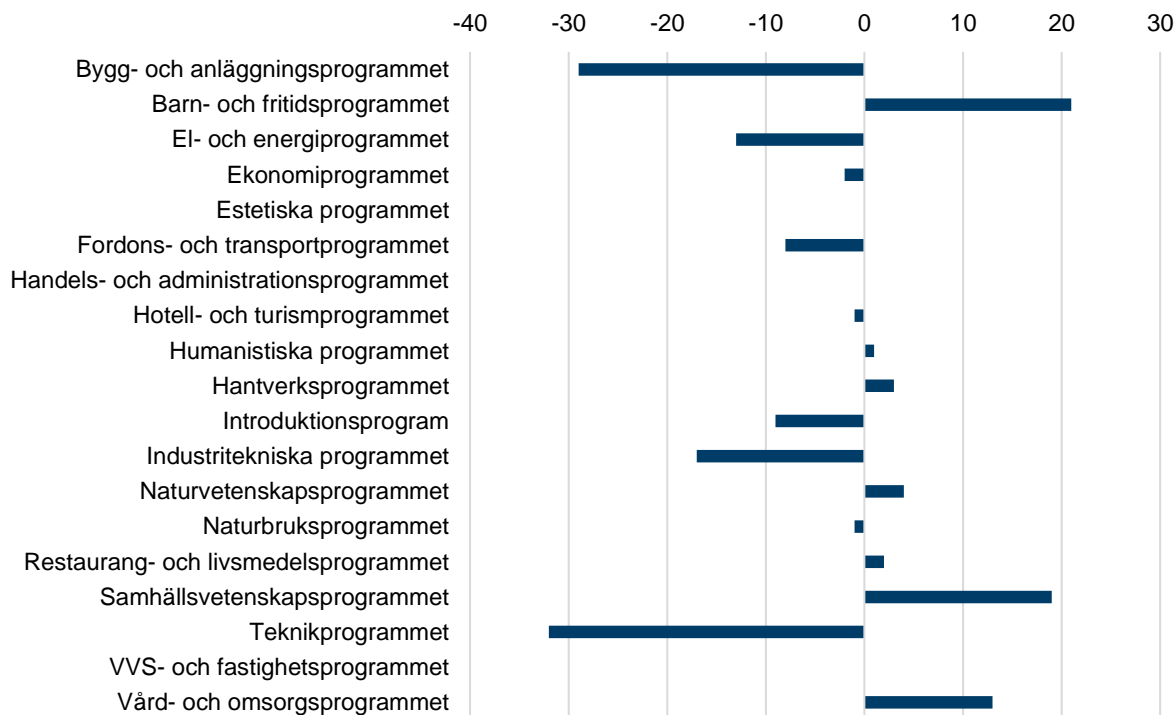
Text och diagram från Läraryrketets årliga uppdatering¹:

<https://www.lararforbundet.se/artikelsidor/kolla-andelen-behoriga-i-din-kommun?region=hagfors-kommun>

¹ Senast uppdaterad 31 mars, 2022

Ämnesinriktning gymnasiet

Den könsuppdelade arbetsmarknaden syns redan i unga kvinnors och mäns val till gymnasiet. De inriktningar som har en större andel kvinnor leder i många fall till kvinnodominans i motsvarande bransch på arbetsmarknaden, och likadant för män.

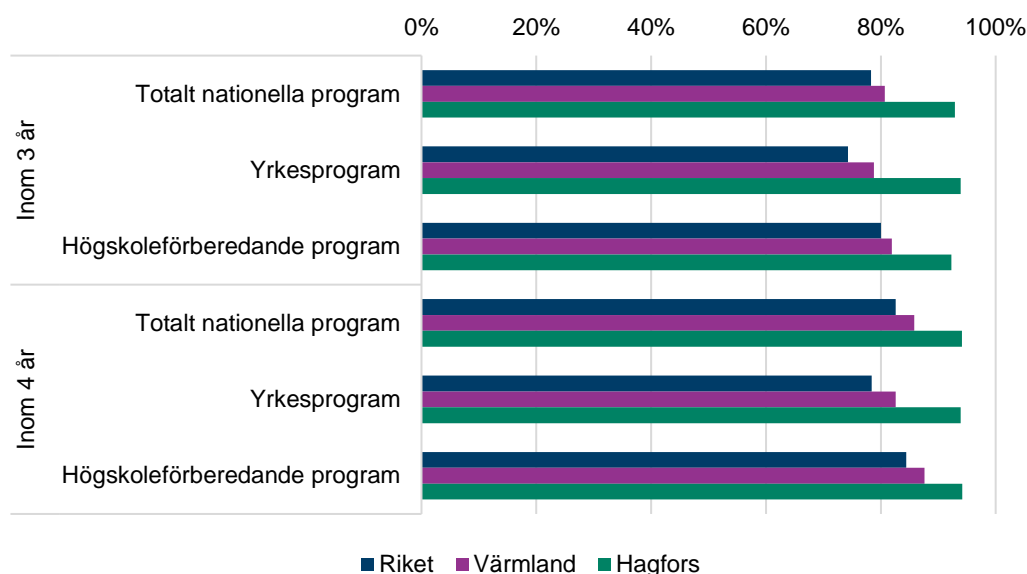
Figur 5: Kvinnors och mäns studieinriktning på gymnasiet, 2019
(Källa: SCB)

I diagrammet ovan visas utbildningar med en övervikt av män till vänster om axeln och en övervikt av kvinnor till höger om axeln. Diagrammet visar övervikt kvinnor och män i antal, enligt axeln överst i diagrammet.

Bland elever på gymnasiet 2019 som var folkbokförda i Hagfors var det störst obalans på teknikprogrammet och bygg- och anläggningsprogrammet, där det var en övervikt av män. Även det industritekniska programmet och el- och energiprogrammet hade en övervikt av män. Barn- och fritidsprogrammet, samhällsvetenskapsprogrammet och vård- och omsorgsprogrammet hade istället en övervikt av kvinnor.

Dessa ämnesinriktningar speglar i hög utsträckning vilka branscher kvinnor och män arbetar i.

Genomströmning gymnasiet

Figur 6: Genomströmning gymnasiet, startläsåret 2017/18
(Källa: Skolverket)

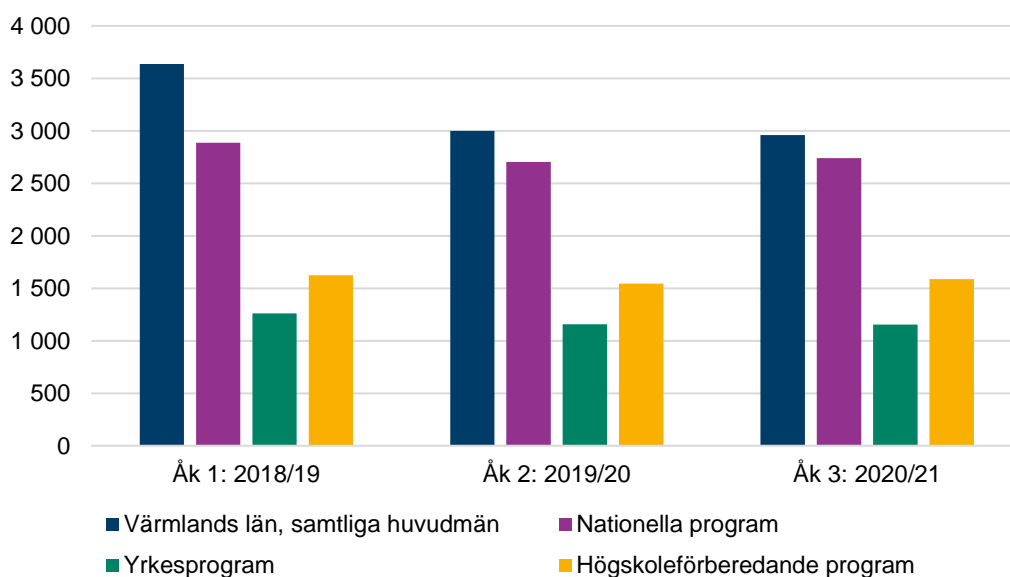
Diagrammet visar andel (%) som slutfört gymnasieprogram med examen inom tre eller fyra år. Observera att vi inte tagit med genomströmningen för introduktionsprogram, utan fokuserar på de nationella programmen. Genomströmningen är generellt högre inom de högskoleförberedande programmen än inom yrkesprogrammen.

Genomströmningen i gymnasieskolan i Hagfors är genomgående högre än snittet för både riket och länet. Inom yrkesprogrammen är genomströmningen på tre år strax under 94 procent (79 procent i länet) och oförändrat på fyra (83 procent länet). Inom de högskoleförberedande programmen är genomströmningen på tre år lite drygt 92 procent (82 procent länet) och på fyra år 92,4 procent (88 procent länet).

Avbrott gymnasiet

Skolverkets statistik visar samtliga avbrott, och orsaken till att en elev försvinner ur statistiken från ett år till ett annat behöver inte nödvändigtvis bero på att hen avbrutit sina studier. Till exempel kan en elev åkt som utbytesstudent eller flyttat till annat län. Eftersom varken SCB, Skolverket eller CSN har data där en kan följa individer genom skolgången är det svårt att med säkerhet säga vart individerna tar vägen.

Här får vi visa siffror för länet. 2020 var det enligt Skolverket tre procent av nybörjare i gymnasiet som också var folkbokförda i Värmland som gjorde avbrott/studieuppehåll föregående år, vilket är samma siffra som rikssnittet. Det var 23 procent som bytte från introduktionsprogram till ett nationellt program, vilket var två procentenheter lägre än rikssnittet.

Figur 7: Förändringar i elevantal i kullen som började gymnasiet hösten 2018
(Källa: Skolverket)

Men för att se hur elevantalet förändras från ett år till ett annat kan det vara intressant att följa en kull över tre år, en förmodad gymnasieutbildning. Ser vi enbart på antalet elever och jämför hur många som började gymnasiet hösten 2018 och hur många som är kvar i oktober 2021 när mätningen görs så har totalt 19 procent av eleverna försvunnit längs vägen. Denna siffra avser samtliga huvudmän och inkluderar introduktionsprogrammen, och det största tappet sker mellan första och andra året.

Bland de nationella programmen är förändringen mycket mindre, en minskning med fem procent totalt. Yrkesprogrammen minskade elevantalet med nio procent under de här åren, och de högskoleförberedande programmen endast två procent.

Unga som varken arbetar eller studerar (UVAS)

Definitionen för unga som varken arbetar eller studerar är: Unga mellan 16-29 år som är folkbokförda i Sverige och under ett helt kalenderår:

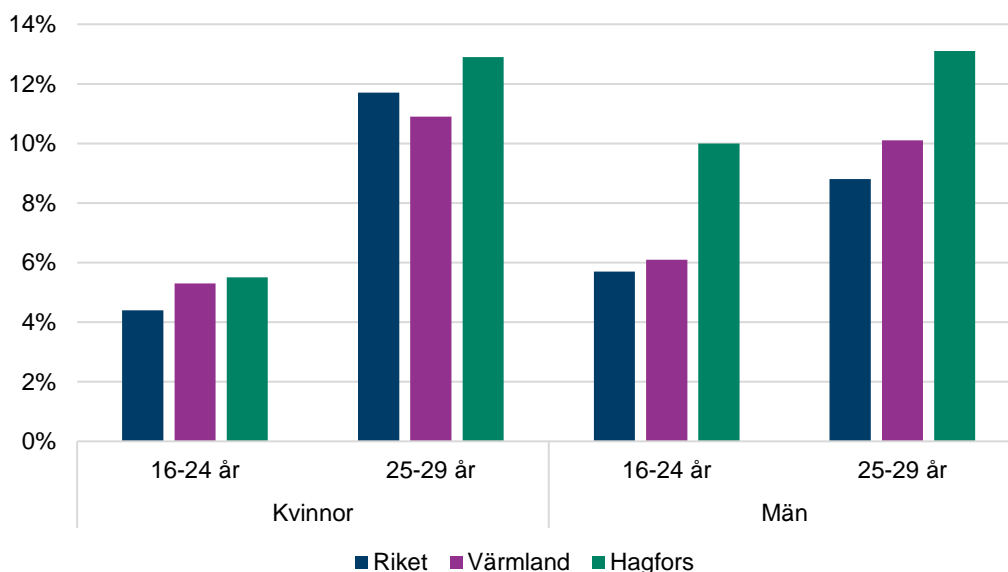
1. Inte haft inkomster över ett basbelopp, 47 300 kr (2020)
2. Inte haft studiemedel, varit utbildningsregistrerad eller studerat vid SFI mer än 60 timmar

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) UVAS-statistik bygger på underlag som innefattar hela befolkningen i åldern 16 till 29 år, inte endast ett urval, vilket gör att problem med bortfall som vid exempelvis enkätundersökningar kan undvikas.

Sedan 2015 innehåller statistiken ett antal unga vuxna som är skrivna i Sverige men arbetar i Norge och Danmark, och det får störst påverkan på siffrorna för angränsande regioner såsom Värmland. MUCF har tittat på statistiken från 2014, då gränspendlarna räknades bort, och såg en påverkan på den värmländska statistiken med tre procent om dessa inkluderades². I Årjäng och Eda steg antalet UVAS med runt tio procent om gränspendlarna räknades med. Vi kan utgå från att överskattningen av antalet UVAS fortfarande är högre i Värmland än i andra regioner, men vi vet inte exakt hur mycket högre eftersom det i dagsläget inte finns några möjligheter att samköra statistik mot Norge.

Uppdatering 2022-05-30: MUCF håller för närvarande på att uppdatera sin databas och kommer inom kort kunna rensa statistiken från gränspendlare igen. Se diagram på sidan 15-16.

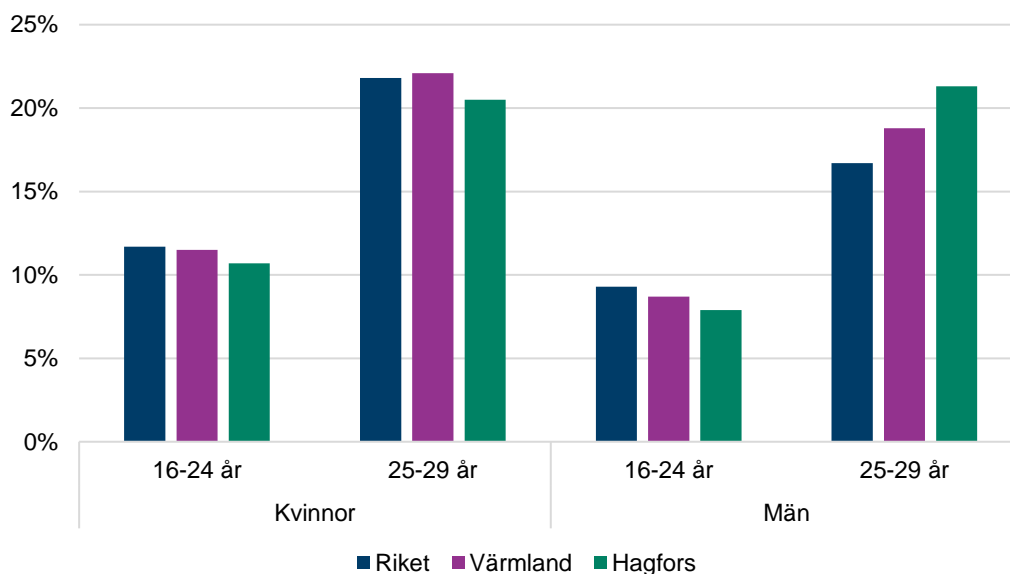
De senaste gränspendlingssiffror vi har är från 2017, och då var det 89 personer (23 kvinnor och 66 män) folkbokförda i Hagfors som pendlade till arbete i Norge. De stod för 2,1 procent av de totalt 4 217 värmländska invånare som arbetspendlade till Norge 2017.

Figur 8: Unga som varken arbetar eller studerar 2019, INRIKES födda
(Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF)

När det gäller unga som varken arbetar eller studerar och som är födda i Sverige ligger Hagfors över både Värmland och riket som helhet bland både kvinnor och män i båda åldersgrupperna. Skillnaden mot läns- och rikssnitten är minst bland kvinnor 16-24 år.

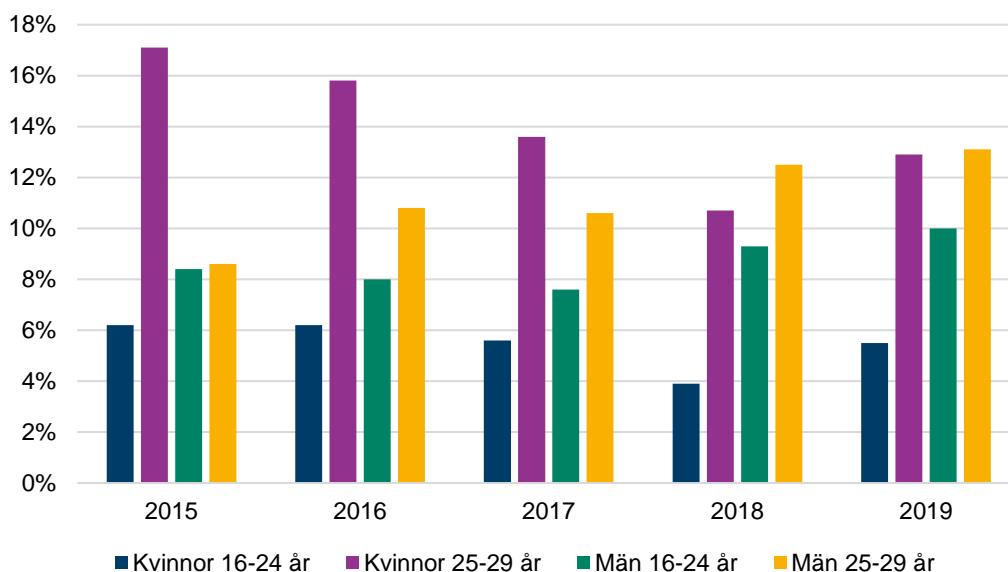
² https://www.mucf.se/sites/default/files/2021/10/forandringar_av_uvas-siffror_fran_och_med_ar_2015.pdf

Figur 9: Unga som varken arbetar eller studerar 2019, UTRIKES födda
(Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF)

När det gäller unga som är födda utanför Sverige har Hagfors en mindre andel som varken arbetar eller studerar jämfört med Värmland och resten av Sverige, förutom bland män 25-29 år. Det är också i den gruppen som skillnaderna mot länet och riket är som störst.

Dessa siffror påverkas också av att personer som är folkbokförda i Värmland men arbetar i Norge inte är rensade från statistiken. Personer som både är födda i Norge och arbetar på andra sidan gränsen men bor i Sverige blir registrerade som utrikes födda som varken arbetar eller studerar. Kommunerna längs gränsen har en större andel invånare som är födda i Norge jämfört med övriga värmländska kommuner.

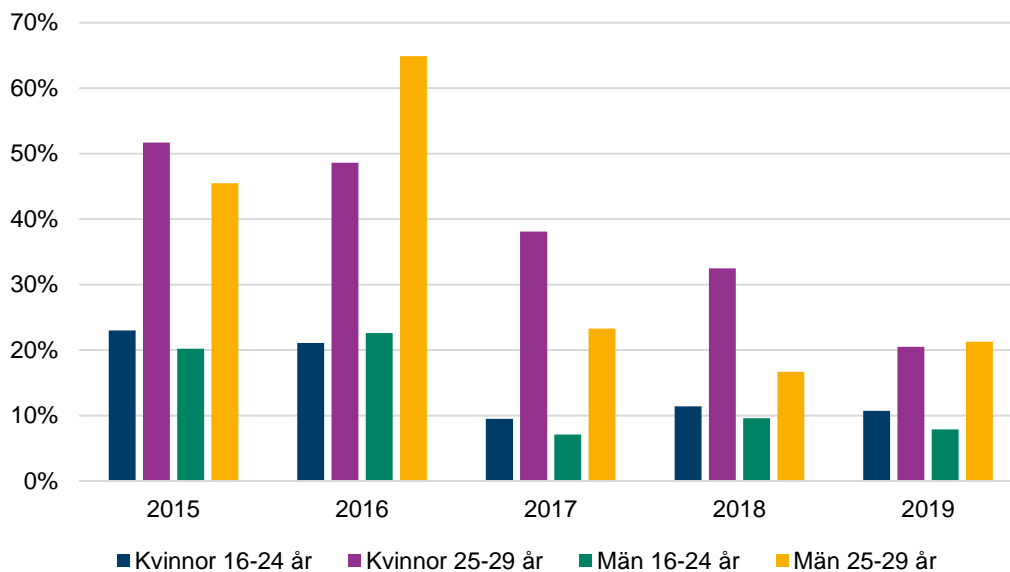
Figur 10: Unga i kommunen som varken arbetar eller studerar 2015-2019, INRIKES födda, exklusive gränspendlare

(Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF)

MUCF kommer inom kort uppdatera statistiken på sin webbplats och då återigen kunna rensa siffrorna från gränspendlare. Vi har fått statistiken för Hagfors 2015-2019 exklusive gränspendlare, och kan därför titta på hur antalet unga som varken arbetar eller studerar faktiskt förändrats över tid. Observera att trots att gränspendlare är rensade i figur 10 och 11 skiljer sig dessa siffror inte från diagrammen för enbart 2019, så påverkan från gränspendlarna på UVAS-statistiken för år sannolikt liten överlag.

Bland inrikes födda kvinnor som varken arbetar eller studerar har andelen minskat med 0,7 procentenheter i den yngre gruppen och 4,2 procentenheter bland 25-29-åringar. Andelen inrikes födda män som varken studerar eller arbetar har de senaste fem åren ökat med 1,6 procentenheter bland 16-24-åringar och med 4,5 procentenheter bland 25-29-åringar.

Om närheten till Norge påverkar siffrorna bör rimligen andelen UVAS stiga när valutakurs och andra faktorer gör det mer fördelaktigt att arbeta i Norge, och sjunka när det är mindre fördelaktigt. Det är också sannolikt att coronapandemin och det faktum att gränsen mellan Norge och Sverige varit stängd under en stor del av de senaste två åren har påverkat arbetspendlingen över gränsen, vilket vi får se i en senare uppdatering.

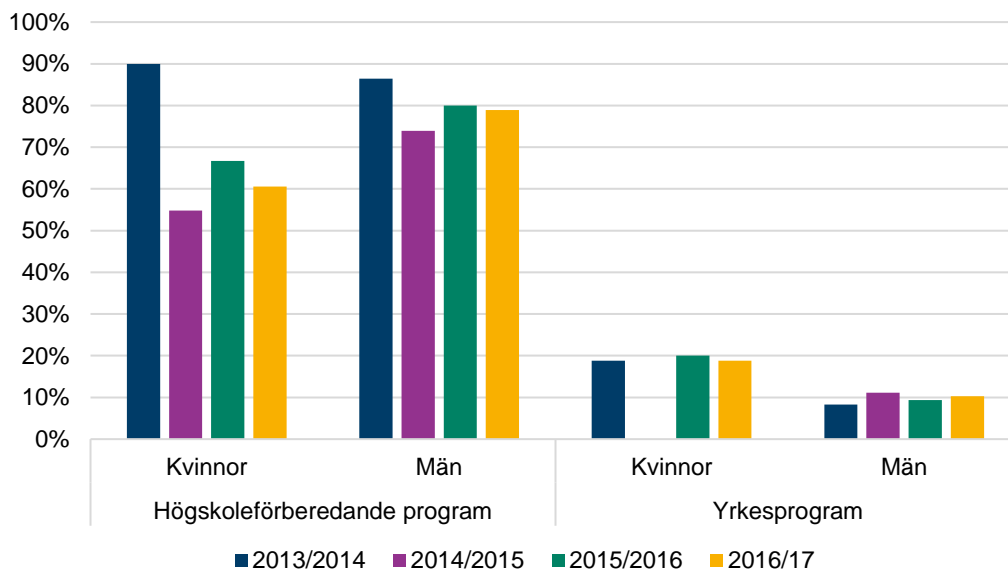
Figur 11: Unga i kommunen som varken arbetar eller studerar 2015-2019, UTRIKES födda, exklusive gränspendlare

(Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF)

För utrikes födda unga i Hagfors som varken arbetar eller studerar syns en markant minskning över de senaste fem åren för båda könen och i båda åldersgrupperna. Bland kvinnor har andelen minskat med 12,3 procentenheter för kvinnor 16-24 år och 31,2 procentenheter för kvinnor 25-29 år. Bland männen har andelen minskat med 12,3 procentenheter även för män 16-24 år och 24,2 procentenheter för män 25-29 år.

Övergång till eftergymnasial utbildning

Tittar man på hur andelen elever folkbokförda i kommunen som inom tre år efter avslutad gymnasieutbildning påbörjat eftergymnasiala studier är bilden blandad i de fyra senaste årskullarna.

Figur 12: Övergång till eftergymnasial utbildning inom tre år efter gymnasiet
(Källa: SCB)

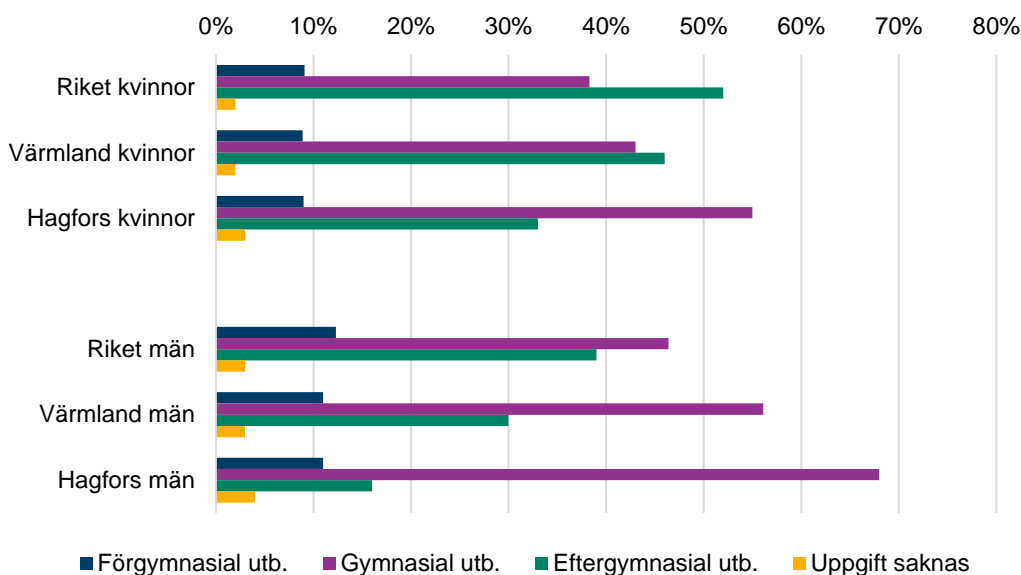
Bland kvinnorna i Hagfors som gått en högskoleförberedande utbildning på gymnasiet hade hela 90 procent av de som tog studenten våren 2014 gått vidare till en högre utbildning tre år senare. Den siffran sjönk för efterföljande kull, för att nästa år stiga till nästan 68 procent. I den senaste kullen var det 60,6 procent av studenterna som gått vidare till eftergymnasiala studier inom tre år. Av de män i Hagfors som gått en högskoleförberedande gymnasieutbildning och som tog studenten våren 2014 gick 86,4 procent vidare till högre utbildning inom tre år. Denna siffra sjönk året efter till strax under 74 procent, för att sedan stiga till 80 procent. I den senaste kullen var det nästan 79 procent av männen som gått vidare till eftergymnasiala studier inom tre år efter gymnasiet.

Bland studenter som valt ett yrkesprogram på gymnasiet är det långt färre som läser vidare på högskola, men det är ju också en stor del av syftet med yrkesprogrammen – att utbilda mot konkreta, befintliga behov på arbetsmarknaden. Generellt är det dock en större andel kvinnor än män som går vidare från yrkesprogram till en eftergymnasial utbildning.

Värt att tänka på är att årskullarna i Hagfors är små och har omfattat i snitt 48 kvinnor och 51 män under de aktuella åren. På de högskoleförberedande programmen har kullarna i snitt bestått av 31 kvinnor och 20 män, och på yrkesprogrammen 17 kvinnor och 31 män. Små värden gör att varje individs beslut att studera vidare eller inte får stort genomslag på den procentuella fördelningen.

Utbildningsnivå

Diagrammen för utbildningsnivå visar högsta avslutade utbildning, inte hur många som har en viss utbildning. En person som räknas in i "Eftergymnasial utbildning > 3 år" har ju även förgymnasial utbildning, gymnasial utbildning, och eftergymnasial utbildning, men räknas bara i kategorin för hens högsta avslutade utbildning.

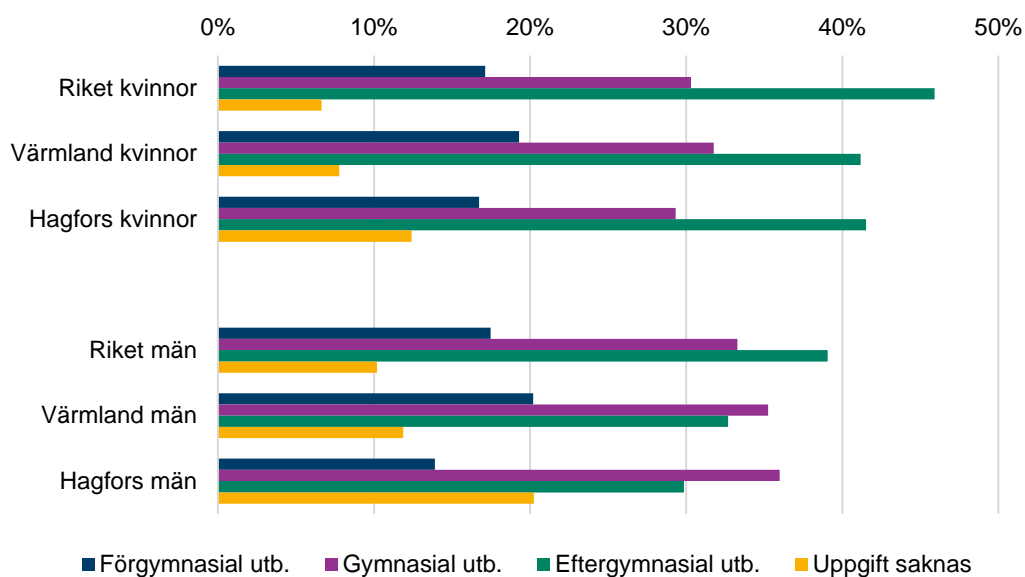
Figur 13: Utbildningsnivå bland befolkningen 25-64 år, 2021
(Källa: SCB)

Det är fler invånare mellan 25-64 år i Hagfors vars högsta avslutade utbildning är förgymnasial eller gymnasial jämfört med Värmland och riket. Hagfors halkar alltså efter något vad gäller eftergymnasial utbildning.

I Hagfors är det 33 procent av alla kvinnor mellan 25-64 år vars högsta utbildning är eftergymnasial, jämfört med 46 procent av de värmländska kvinnorna och 52 procent av kvinnorna i riket. I Hagfors är det istället 57 procent av kvinnorna mellan 25-64 år som har som högst grundskole- eller gymnasieutbildning jämfört med 52 procent i Värmland och 47 procent i riket.

Bland samtliga män som är 25-64 år och folkbokförda i Hagfors är det 16 procent vars högsta utbildning är eftergymnasial utbildning, jämfört med 30 procent i länet och 39 procent i riket. Andelen män som högst har grundskole- eller gymnasieutbildning är i Hagfors 79 procent, jämfört med 67 procent i Värmland och 59 procent i riket som helhet.

Bland kvinnor mellan 25-64 år är det i Hagfors tre procent där uppgift om utbildning saknas, en procentenhet mer än Värmland och riket. Bland männen i Hagfors är det fyra procent som saknar uppgift om utbildning, även det en procentenhet mer jämfört med Värmland och riket.

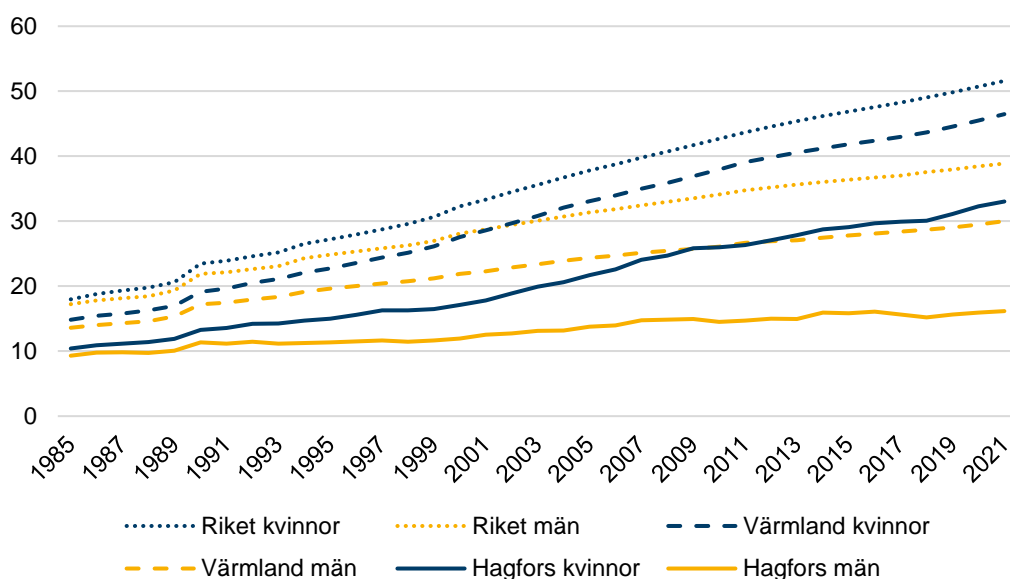
Figur 14: Utbildningsnivå bland befolkningen 25-64 år, UTRIKES födda, 2021
(Källa: SCB)

Bland de utrikes födda kvinnorna mellan 25-64 år i Hagfors är det 42 procent vars högsta avslutade utbildning är eftergymnasial, jämfört med 41 procent av de utrikes födda kvinnorna i länet och 46 procent på riksnivå. I Hagfors är det 46 procent av utrikes födda kvinnor mellan 25-64 år som har högst en grundskole- eller gymnasieutbildning jämfört med 51 procent i Värmland och 47 procent i riket. Det är alltså en större andel av de utrikes födda kvinnorna i Hagfors som har eftergymnasial utbildning jämfört med snittet för länet.

Bland utrikes födda män som är 25-64 år och folkbokförda i Hagfors har 30 procent en eftergymnasial utbildning, jämfört med 33 procent i länet och 39 procent i riket. Andelen som högst har grundskola eller gymnasium är i Hagfors 50 procent, jämfört med 55 procent i Värmland och 51 procent i riket som helhet.

Bland utrikes födda kvinnor mellan 25-64 år är det i Hagfors 12 procent där uppgift om utbildning saknas, jämfört med åtta procent i Värmland och sju procent i riket. Bland de utrikes födda männen är det i Hagfors 20 procent, jämfört med 12 procent i Värmland och tio procent i riket.

En faktor att ta i beaktande när vi tittar på data uppdelade på inrikes och utrikes födda är att det i Värmland finns en större mängd invånare som är födda i Norge jämfört med de flesta andra regioner, framför allt i kommunerna längs gränsen.

Figur 15: Andel (%) av befolkningen 25-64 år med eftergymnasial utbildning, 1985-2021
(Källa: SCB)

När vi tittar på hur andelen av hela befolkningen i arbetsför ålder som har en eftergymnasial utbildning, inklusive forskarutbildning, har utvecklats över tid ser vi stora könsskillnader. 1985 var det ganska liten skillnad mellan andelarna kvinnor och män som hade en eftergymnasial utbildning, men under de följande 36 åren har andelen kvinnor med eftergymnasial utbildning ökat mer än andelen män.

I riket ökade andelen kvinnor 25-64 år med en eftergymnasial utbildning från 18 procent 1985 till 52 procent 2020. Andelen män ökade från 17 procent till 39 procent. Medan andelen kvinnor med eftergymnasial utbildning ökade med nästan 34 procentenheter ökade andelen män med knappt 22 procentenheter. 1985 var det en procentenhet fler kvinnor med en eftergymnasial utbildning än män, men 2021 var skillnaden nästan 13 procentenheter.

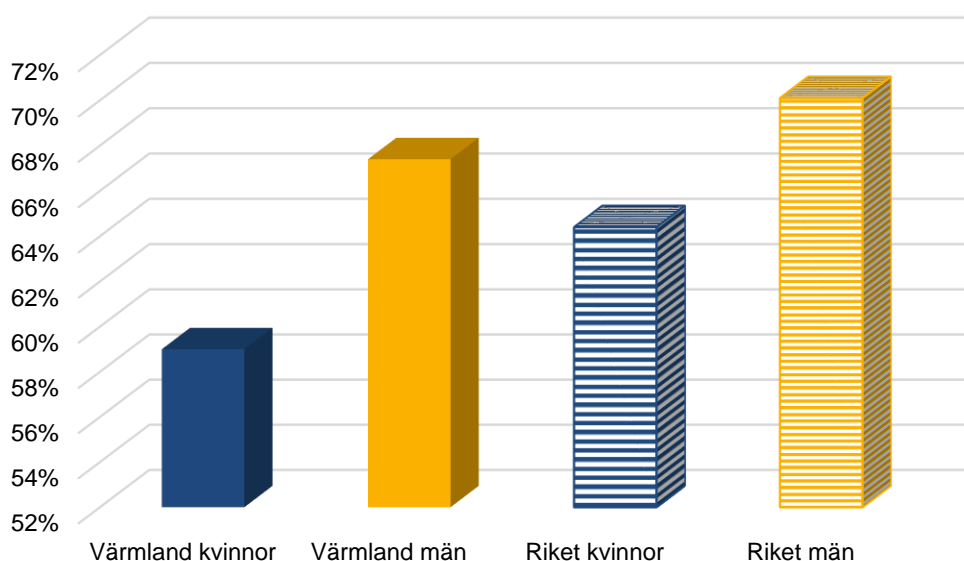
I Värmland ökade andelen kvinnor 25-64 år med en eftergymnasial utbildning från 15 procent 1985 till 46 procent 2021. Andelen män ökade från 14 till 30 procent. Medan andelen kvinnor med eftergymnasial utbildning ökade med 31 procentenheter ökade andelen män med ungefär hälften så mycket, 16 procentenheter. 1985 var det en procentenhet fler kvinnor än män med en eftergymnasial utbildning, men 2020 var skillnaden 16 procentenheter.

I Hagfors ökade andelen kvinnor 25-64 år med en eftergymnasial utbildning från 10 procent 1985 till 33 procent 2021. Andelen män ökade från 9 procent till 16 procent. Medan andelen kvinnor med eftergymnasial utbildning ökade med 23 procentenheter ökade andelen män med sju procentenheter. 1985 var det en procentenhet fler kvinnor med en eftergymnasial utbildning än män, men 2020 var skillnaden 17 procentenheter. Medan andelarna kvinnor och män med eftergymnasial är lägre i Hagfors jämfört med länet och riket är samtidigt skillnaden mellan könen större.

Sysselsättning

Personer som utfört minst en timmes arbete under en mätvecka, antingen som anställd, företagare eller medhjälpare i ett familjeföretag, räknas som sysselsatta. Sysselsättningsgraden visar hur stor andel av befolkningen i arbetsför ålder som är sysselsatt. När man säger befolkningen i arbetsför ålder menar man vanligtvis personer i åldern 20-64 år, men SCB:s arbetskraftsundersökningar baseras på befolkningen 15-74 år.

För att exemplifiera sysselsättningsgraden kan man tänka sig ett samhälle med totalt 130 invånare där 100 personer är mellan 15-74 år gamla och 60 personer är sysselsatta. Sysselsättningsgraden blir då 60 procent (60/100).

Figur 16: Sysselsättning per kön 2021, Värmland och riket
(Källa: SCB)

Då sysselsättningsgraden inte är tillgänglig på kommunnivå får vi se på Värmland som helhet. Det är dessutom vanskligt att jämföra 2021 års siffror med tidigare år, på grund av att arbetskraftsundersökningarna (AKU) sedan den 1 januari 2021 anpassats till EU:s nya ramlag vilket innebär förändringar i bland annat definitionen av sysselsatta och av urvalet. Till exempel klassas inte längre vissa långtidsfrånvarande som sysselsatta, och det har medfört en ökning av antalet personer som klassas som ej i arbetskraften 2021 jämfört med föregående år. SCB har gjort en dubbelmätning under 2021 för att kunna länka 2021 med äldre tidsserier, så på sikt kommer vi återigen att kunna se förändringar över tid³.

Värmlands sysselsättningsgrad ligger under rikets både bland kvinnor och män. 2021 var 59 procent av kvinnorna i Värmland sysselsatta, jämfört med 64,4 procent på riksnivå. Bland männen var det i Värmland 67,4 procent sysselsatta jämfört med 70,1 procent i riket som helhet.

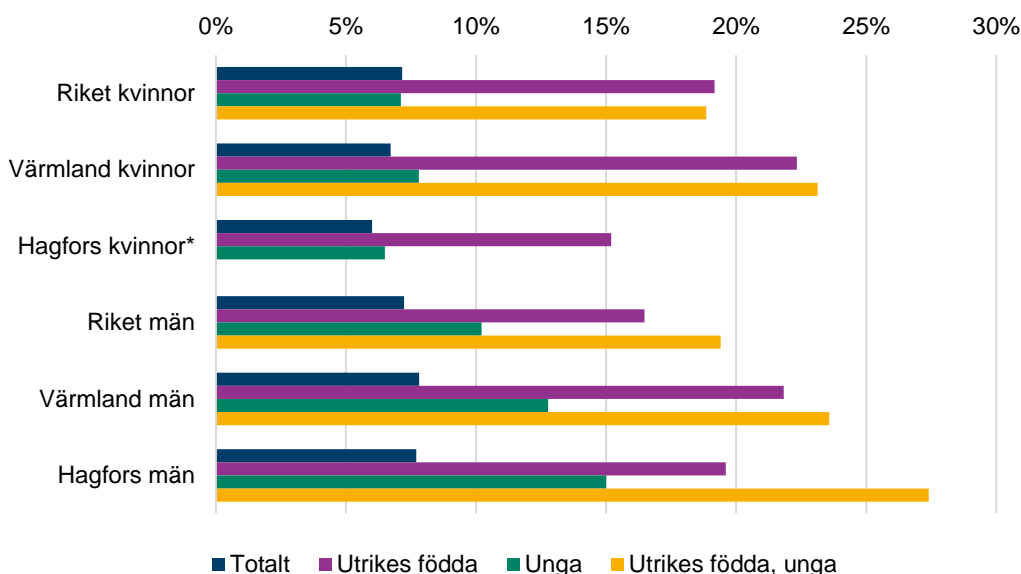
Sysselsättningsgraden baseras på de individer som är registrerade som förvärvsarbetande i den registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken, RAMS. De flesta som arbetspendlar över en landsgräns registreras inte som förvärvsarbetande, vilket innebär att sysselsättningen i regioner som har en högre gränspendling underskattas.

³ <https://scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/arbetsmarknad/arbetskraftsundersokningar/arbetskraftsundersokningarna-aku/produktrelaterat/aktuellt/information-om-inforande-av-ny-ramlag-2021-i-aku/>

Arbetslöshet

Arbetslöshet kan uttryckas som antalet arbetslösa och som andelen arbetslösa av den registrerade arbetskraften. Arbetslöshet mäts alltså inte mot befolkningen i arbetsför ålder som sysselsättningsgraden utan mot det totala antalet sysselsatta och arbetslösa personer i befolkningen.

För att sätta arbetslöshetsmättet i ett sammanhang kan man tänka sig ett samhälle med 100 personer i arbetsför ålder. 60 personer är sysselsatta och 20 personer är arbetslösa. Arbetslösheten uppgår då till 25 procent (20/80).

Figur 17: Arbetslöshet som andel av den registrerade arbetskraften, december 2021
(Källa: Arbetsförmedlingens månadsstatistik)

*På grund av att det är få utrikes födda kvinnor 24 år eller yngre som är arbetslösa i Hagfors skyddas siffran av sekretess. Det är alltså inte noll, men så pass få att de skulle kunna identifieras.

Samtliga grupper jämförs som andel av den registrerade arbetskraften (antal sysselsatta + arbetslösa). I Arbetsförmedlingens månadsstatistik ingår alla inskrivna arbetslösa mellan 16-64 år.

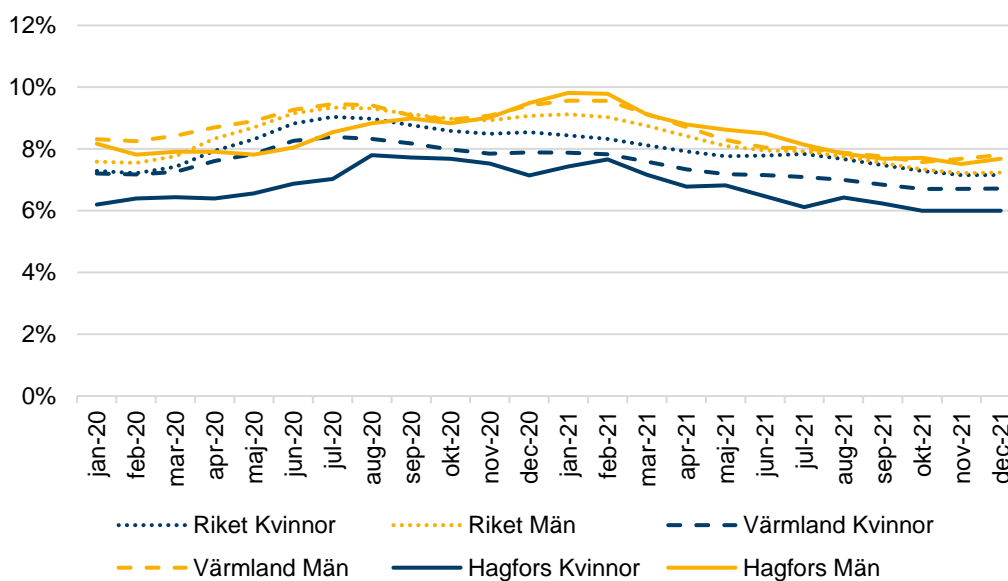
Ser vi på arbetslösheten i Hagfors jämfört med Värmland och riket som helhet så ligger kommunen lägre än Värmland och riket när det gäller kvinnors arbetslöshet totalt sett, och det är lägre arbetslöshet bland männen i Hagfors jämfört med länssnittet. Ser vi på arbetslösheten bland utrikes födda, unga upp till 24 år och utrikes födda upp till 24 år så är det en mer blandad bild. Bland kvinnor är arbetslösheten lägre i Hagfors i samtliga grupper, totalt sett, bland utrikes födda kvinnor, unga samt gissningsvis även bland utrikesfödda unga jämfört med länet och riket. Arbetsförmedlingen visar ingen data för arbetslösa utrikes födda kvinnor under 25 år eftersom det är för få individer. Bland männen ligger Hagfors däremot högre än läns- och riksnitten bland unga och utrikes födda unga. Bland samtliga utrikes födda män i Hagfors är dock arbetslösheten högre än riksnittet, men lägre är snittet för Värmland.

På riksnivå var arbetslösheten bland både kvinnor och män 7,2 procent i december 2021. I Värmland var arbetslösheten bland kvinnor 6,7 procent och bland män 7,8 procent. I Hagfors var arbetslösheten bland kvinnor 6,0 procent och bland män 7,7 procent.

I riket var 19,2 procent av de **utrikes födda** kvinnorna i arbetskraften arbetslösa och 16,5 procent av männen. Bland utrikes födda kvinnor i Värmland var arbetslösheten 22,3 procent och bland männen 21,8 procent. I Hagfors var 15,2 procent av kvinnorna och 19,6 procent av männen arbetslösa.

Bland **unga 18-24** år var arbetslösheten i december 7,1 procent bland kvinnorna på riksnivå och 10,2 procent bland männen. Bland de värmländska unga kvinnorna var arbetslösheten 7,8 procent och bland männen 12,8 procent. I Hagfors var 6,5 procent av kvinnorna och 15,0 procent av männen mellan 18 och 24 år arbetslösa.

Bland **unga som är utrikes födda** var arbetslösheten i december 18,8 procent bland kvinnorna och 19,4 procent bland männen i riket. I Värmland var 23,1 procent av kvinnorna och 23,6 procent av männen arbetslösa. Arbetsförmedlingen visar inte siffran för arbetslösa utrikes födda unga kvinnor då den är så låg att den skyddas av sekretess. Bland utrikes födda unga män i Hagfors var 27,4 procent arbetslösa i december 2021.

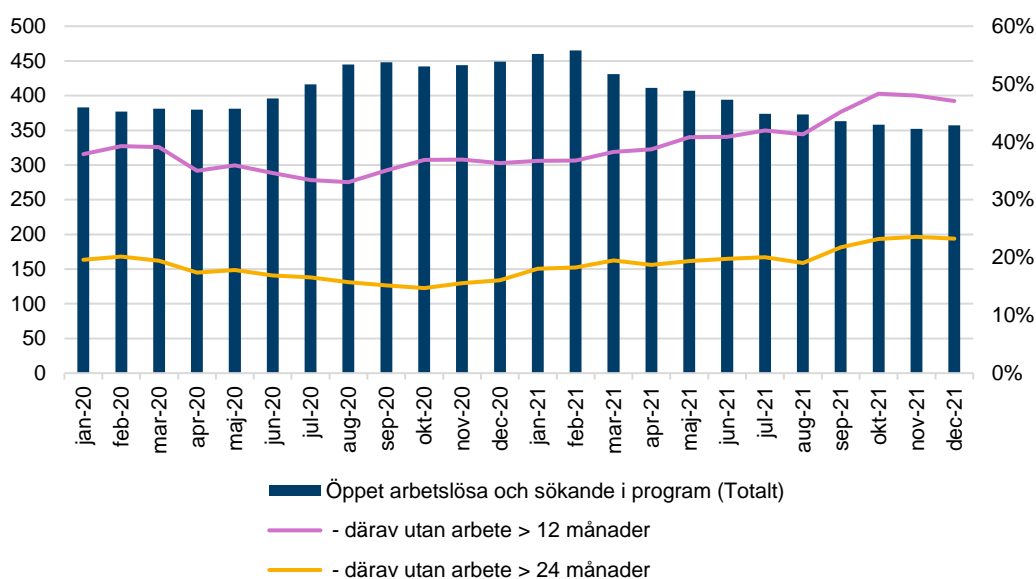
Figur 18: Andel arbetslösa kvinnor och män i riket, länet och kommunen, över tid
(Källa: Arbetsförmedlingens månadsstatistik)

Det kan vara intressant att se hur arbetslösheten bland kvinnor och män rört sig under de senaste två åren, med tanke på coronapandemin och dess påverkan. Hagfors (heldragen linje) jämförs här med Värmland (streckad linje) och riket (prickad linje). De blå linjerna är kvinnor och de gula är män.

Arbetslösheten bland kvinnor i Hagfors har varit lägre än läns- och rikssnitten för kvinnor under hela perioden januari 2020 till och med december 2021, medan männens arbetslöshet har varit mer i nivå med länet och riket. Den högsta arbetslösheten bland kvinnorna i Hagfors uppmättes i augusti 2020 och började sedan sjunka, men hade ytterligare en topp i februari 2021. I slutet av 2021 var kurvan nästan helt plan.

Arbetslösheten steg långsammare för männen än för kvinnorna men har legat högre under hela perioden. I januari 2021 var arbetslösheten som högst bland männen, men har sedan dess sjunkit stadigt. Framåt slutet av 2021 steg arbetslösheten bland männen i Hagfors svagt.

Både bland kvinnor och män i Hagfors var arbetslösheten något lägre i december 2021 jämfört med januari 2020, vilket följer utvecklingen i länet och på riksnivå.

Figur 19: Långtidsarbetslösa kvinnor och män som andel av alla arbetslösa i kommunen, januari 2020 – december 2021

(Källa: Arbetsförmedlingens månadsstatistik)

Coronapandemin har i flera avseenden inneburit ytterligare utmaningar för de som redan innan pandemin stod långt ifrån arbetsmarknaden. Antalet långtidsarbetslösa har ökat relativt stort i länet som helhet mellan januari 2020 och december 2021.

Den totala arbetslösheten i antal personer visualiseras av staplarna och läses av mot den vänstra axeln. Linjerna visar den procentuella andel som varit arbetslösa i mer än 12 eller 24 månader och läses av mot den högra axeln.

Av samtliga 383 personer som var folkbokförda i Hagfors och arbetslösa i januari 2020 var det 145 personer (38 %) som varit utan arbete i minst 12 månader och 75 personer (20 %) som varit utan arbete i 24 månader eller längre. I december 2021 var det totalt 357 personer som var arbetslösa i kommunen, och av dessa hade 168 personer (47 %) varit utan arbete i minst 12 månader och 83 personer (23 %) hade varit utan arbete i minst 24 månader.

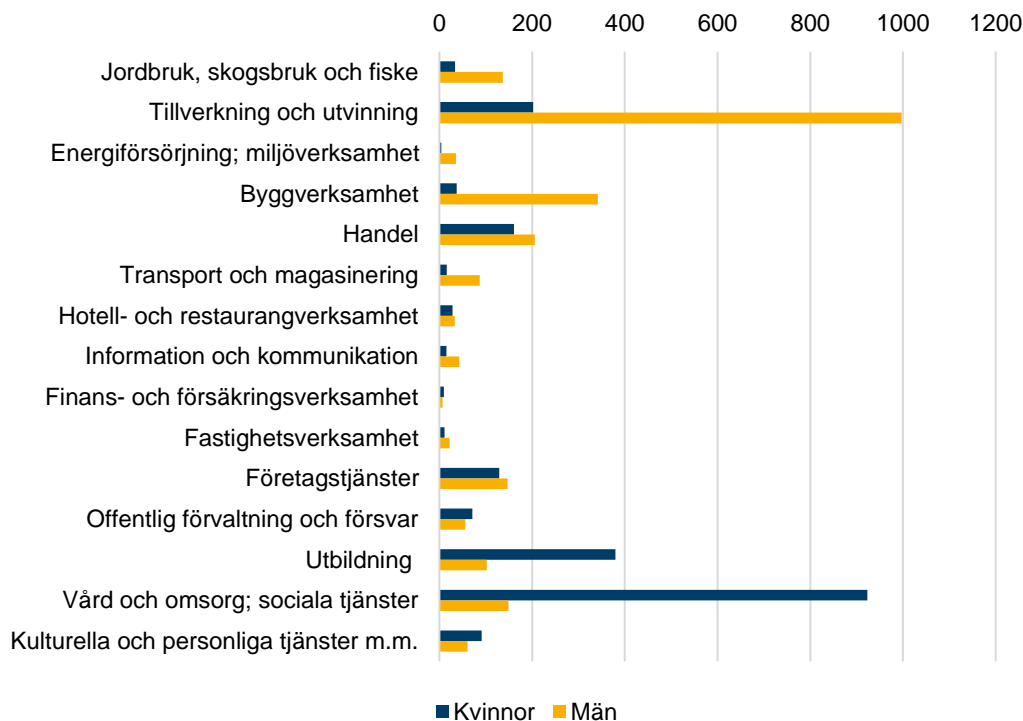
Den månad då flest var arbetslösa under perioden var februari 2021, då 465 personer folkbokförda i Hagfors var arbetslösa. I oktober 2021 var det flest arbetslösa personer som varit utan arbete i minst 12 månader, 173 personer. Februari 2021 var den månad då flest varit utan arbete i minst 24 månader, 85 personer. Men den siffran började krypa uppåt igen i slutet av 2021, då 83 personer varit utan jobb i 24 månader eller mer.

Från januari 2020 till högsta punkten i februari 2021 ökade antalet arbetslösa i kommunen med 20 procent. Sett över hela perioden har dock antalet arbetslösa i kommunen sjunkit från 383 till 357 personer, en minskning med sju procent.

Långtidsarbetslösheten har dock inte vänt tillbaka nedåt utan har snarare fortsatt uppåt. Antalet personer som varit utan arbete i minst 12 månader har ökat från 145 personer i januari 2020 till 168 personer i december 2021, en ökning på 16 procent. Antalet personer som varit utan arbete i minst 24 månader har under samma period ökat från 75 till 83 personer, en ökning med 11 procent.

Köns- och åldersfördelning per bransch

Värmland har en mycket könssegregerad arbetsmarknad, vilket blir tydligt när vi tittar på inom vilka branscher kvinnor respektive män arbetar.

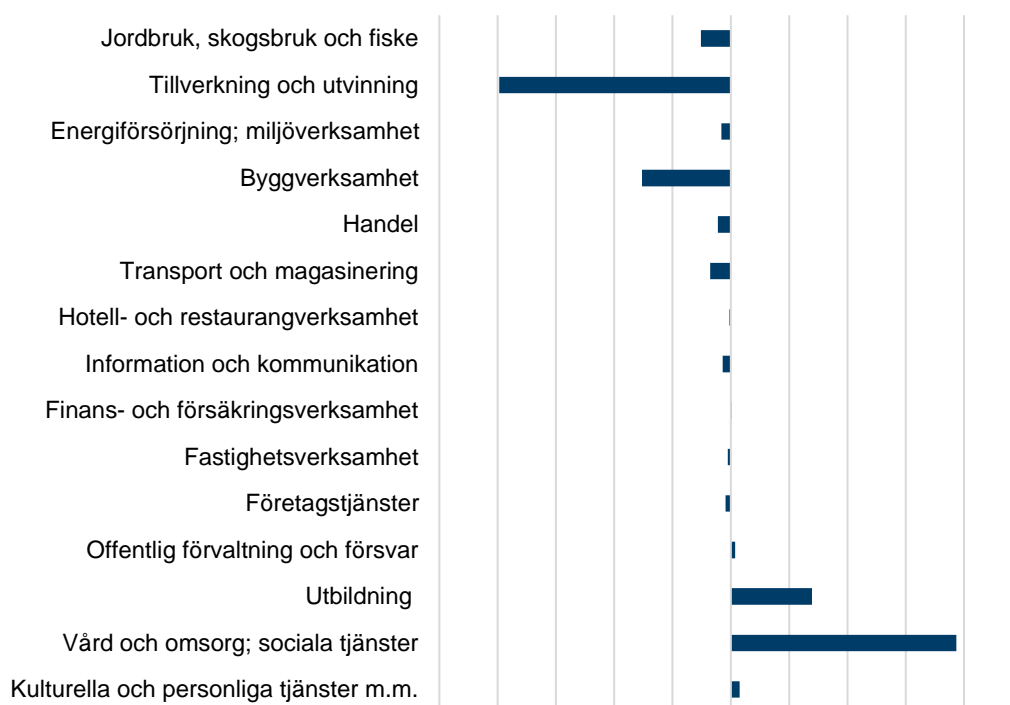
Figur 20: Förvärvsarbetande kvinnor och män 20-64 år med bostad i kommunen efter näringsgren, 2020

(Källa: SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik, RAMS)

Enligt SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik (RAMS) var det 2 130 kvinnor och 2 447 män mellan 20-64 år och folkbokförda i Hagfors som förvärvsarbetade 2020. Av dessa arbetade 18 kvinnor och 22 män inom en okänd verksamhet enligt Svensk Näringsgrensindelning (SNI) och är inte inkluderade i ovanstående diagram.

Det är tydligt att det största antalet kvinnor finns inom vård, omsorg och sociala tjänster samt inom utbildning. Mer än 60 procent av kvinnorna (1 303 kvinnor) i Hagfors arbetar inom dessa två näringsgrenar. Bland männen är det istället tillverkning och utvinning och byggverksamhet som dominerar, där totalt nästan 55 procent (1 339 män) arbetar.

Den bransch där det minsta antalet kvinnor arbetar är energiförsörjning och miljöverksamhet, och branschen med det minsta antalet män anställda är finans- och försäkringsverksamhet.

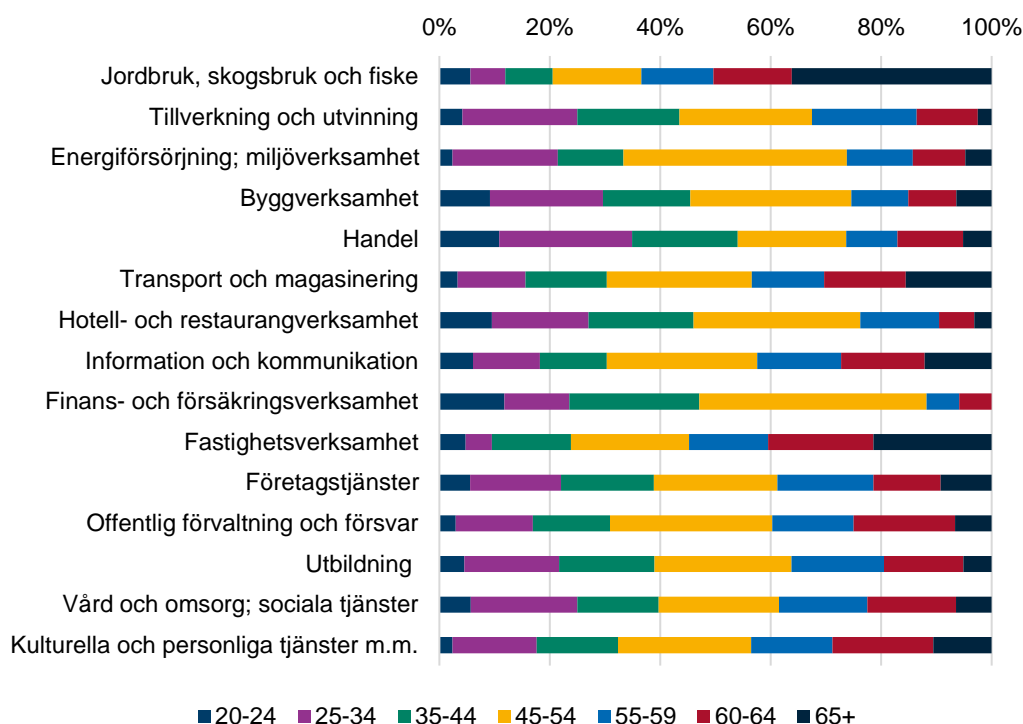
Figur 21: Underskott eller överskott av kvinnor 20-64 år med bostad i kommunen efter näringsgren, 2020

(Källa: SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik, RAMS)

Diagrammet ovan visar branschernas under- eller överskott av kvinnor (antalet kvinnor anställda i branschen minus antalet män). De branscher som har ett stort underskott av kvinnor (mansdominerade) finns på den vänstra sidan om axeln, och de branscher som har ett stort överskott av kvinnor (kvinnodominerade) finns på den högra sidan.

Genom att enbart titta på underskott eller överskott av kvinnor⁴ blir det tydligt hur stor obalans det är i de mest mans- och kvinnodominerade branscherna. Ju längre stapeln är, desto större obalans. Att de branscher som har de största obalanserna också överlag är de branscher där de flesta förvärvsarbetande är anställda spår på den könsuppdelade arbetsmarknaden ytterligare.

⁴ Här har vi valt att titta på underskott och överskott av kvinnor, men man kan självklart välja att titta på underskott och överskott av män. Då hade istället mansdominerade branscher visats på höger sida axeln och kvinnodominerade på vänster sida, men den sneda fördelningen kvarstår och hade alltså enbart blivit spegelvänd.

Figur 22: Åldersfördelning bland de anställda i branscherna, 2020

(Källa: SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik, RAMS)

Genom att titta på åldersstrukturen i näringsgrenarna kan man skapa sig en ungefärlig uppfattning om kommande pensionsavgångar inom respektive bransch. Här har vi även inkluderat gruppen 65+ för att se hur många personer 65 år och äldre som fortfarande är förvärvsarbetande.

Jordbruk, skogsbruk och fiske har den största andelen äldre förvärvsarbetande, där 63 procent av de anställda är 55 år och äldre. Här ingår ett stort antal skogsägare som äger och förvaltar skog och inte i egentlig mening förvärvsarbetar, men inte desto mindre behöver en yngre generation i sinom tid ta över.

Finans- och försäkringsverksamhet är den bransch som har den största andelen unga anställda, där hela 88 procent är 54 år eller yngre. Dock är branschen liten i Hagfors, med totalt 17 anställda. Dock är byggverksamhet, handel och hotell- och restaurang större branscher i kommunen där det också är en stor andel anställda som är 54 år och yngre.

